

АНАЛИЗ
НА ДЕЙНОСТТА НА МУЗЕИТЕ, ХУДОЖЕСТВЕНИТЕ ГАЛЕРИИ И
БИБЛИОТЕКИТЕ С РЕГИОНАЛЕН ХАРАКТЕР И НА ЧИТАЛИЩАТА

РЕЗЮМЕ

Музеи и художествени галерии с регионален характер

Направеният в МФ анализ обхваща 111 музеи и художествени галерии (ХГ) с регионален характер. За финансиране на горепосочените културни институти, ежегодно държавата осигурява средства в размер на близо 55 млн. лв.

Субсидираните бройки за музеите и художествените галерии за 2022 г. са общо в размер на 2 022 бройки или средно за институцията възлизат на около 18 субс. бройки.

Дейността на музеи и художествени галерии с регионален характер за 2022 г. беше оценена в четири основни направления с определени показатели, като 18 показателя, отразяват тяхната активност и обхват на работа, както следва:

През 2022 г. музеите и художествените галерии с регионален характер са извършили над 30 хил. бр. идентификации на движими културни ценности или средно извършените идентификации за културен институт за годината са около 300 броя, а месечно един културен институт е извършил средно 23 идентификации. От общо 111 културни институти 32 музея и ХГ не са извършили идентификации или 29% от общия брой.

Общият брой на научните, изследователски и научно-популярни публикации за 2022 г. е близо 2 хил. бр. или 17 броя средно за музей и ХГ. В 22 културни института или 20% от общия брой нямат данни за публикации.

През 2022 г. 61 броя музеи и ХГ или 54% от общия брой не са обновявали постоянните си експозиции, при останалите 51 музеи и ХГ броят на обновяването на музейните експозиции варира от 1 до 10 броя обновени постоянни експозиции за годината.

Общият брой на извършените теренни проучвания и/или научни изследвания и научна обработка е над 4 хил. бр. или 38 бр. средно за музей. В 38 институции (или 34% от общия брой) няма данни за теренни проучвания и/или научни изследвания и научна обработка.

Общият брой участия в експедиции, експертизи или комисии за 2022 г. е над 3 хил. бр. или 31 бр. участия средно за един културен институт. В 30% от регионалните музеи и галерии на територията на страната няма данни за участия в експедиции, експертизи или комисии, а 13 % са посочени по един брой такава дейност в институцията.

Общият брой участия в семинари, научни конференции, кръгли маси, лекции и презентации е близо хиляда участия или 8 броя участия средно за институцията. В 21% от регионалните музеи и галерии на територията на страната няма данни за участия в семинари, научни конференции, кръгли маси, лекции и презентации, а в 7 % имат по едно такава участие.

Общият брой на проведените образователни програми, ателиета, занятия и часове е в регионалните музеи и художествени галерии е над 5,5 хил. бр. или средно за културна институция по 50 броя за година или 4 броя месечно проведени подобни мероприятия. В

21% от регионалните музеи и галерии няма данни за проведени събития, а в 2 % има по мероприятие на година.

През 2022 г. музеите и ХГ са представили близо 500 документални изложби или средно по 4 изложба на институция за година. В 28 % от регионалните музеи и галерии няма данни за представени документални изложби, а в 17 % има по една представена документални изложби.

Общият брой на организирани изложби с движими културни ценности или произведения на изкуството в страната са над 700 броя или средно по 6 броя на институция за година. В 21 % от регионалните музеи и галерии няма данни за организирани изложби с движими културни ценности или произведения на изкуството, а в 14 % има по една организирана такава.

Общият брой на организирани изложби с движими културни ценности или произведения на изкуството в чужбина е 26 броя. Около 81% от регионалните музеи и галерии нямат данни за организирани такива изложби, а в 16 % от тях има по една организирана изложба.

През годината общият брой организирани събития, насочени към посетители до 18 години е над 4,0 хил. бр. или средно по 39 бр. на институция годишно. В 14% от регионалните музеи и галерии на територията на страната няма данни за организирани събития, насочени към посетители до 18 години, а в 5 % от тях има по едно организирано събитие годишно от такъв характер.

Реализираните проекти през 2022 г. от регионалните музеи и художествени галерии е 362 броя. В 21 % от регионалните музеи и галерии няма данни за реализираните проекти, а в 21,5 % от тях има по един реализиран проект.

Общият брой участия в международни проекти на регионалните музеи и художествени галерии за годината е близо 80 броя. В 11 музеи и художествени галерии има по две участия за годината, а в 72 институции или 65% няма посочени участия в международни проекти.

Общият брой участия в национални проекти през 2022 г. е близо 70 броя. Само 49 институции (музеи и художествени галерии) или 44% са посочили участия в национални проекти.

Общият брой на извършените дейности по анализи, предпроектни проучвания, проектиране, консервация и реставрация на движимо и/или недвижимо културно наследство е над 6,0 хил. бр. В 43 институции или 39 % нямат посочени извършени такива дейности.

През 2022 г. общият брой извършени дейности за популяризиране на културното наследство и изложби, включително онлайн (екскурзоводски беседи, посещения на Интернет страницата, публикации в социалните мрежи, филми, репортажи и съобщения в медии и издания, използвани интерактивни технологии, продадени артикули в музейни магазини и др.) е над 2,0 млн. броя. 9 културни институции не са посочили данни за извършени такива дейности или 8 % от общия брой.

Организираните други културни мероприятия и прояви през 2022 г. от регионалните музеи и художествени галерии възлизат общо над 700 броя – под 5-6 броя годишно. В 20 % от регионалните музеи и галерии няма данни за организирани други културни мероприятия и прояви, а в 4% от тях има по едно организирано събитие.

За 2022 г. посетителите в музеите и художествените галерии са общо над 3 млн. броя, което средно е близо 28,0 хил. посетители за една институция за годината. Под средния брой посетители имат 83 музеи и ХГ или 75% от общия брой.

През 2022 г. музеите и художествените галерии са реализирали общо приходи в размер близо 13 млн. лв., от които 8 млн. лв. са приходи от продажба на билети, 1 млн. лв. от продажба на билети на посетители до 18 години и 4 млн. лв. други приходи. Средно

за годината реализираните приходи за един музей възлизат в размер на 116,5 хил. лв. или месечно около 10 хил. лв.

Реализираните общо приходи представляват близо 24 % от определения за музеите и художествените галерии бюджет. Реализирани приходи над 24 % спрямо определения бюджет имат 15 културни институции (или 14%).

Библиотеки с регионален характер

Направеният в МФ анализ обхваща 27 броя библиотеки с регионален характер. За финансиране на горепосочените културни институти, ежегодно държавата осигурява средства в размер на близо 30 млн. лв.

Субсидираните бройки за библиотеките с регионален характер за 2022 г. са общо в размер на 1 177 бройки или средно за библиотека възлизат на около 44 субс. бройки.

Дейността на библиотеките с регионален характер беше оценена по 10 основни показателя, които отразяват тяхната активност и обхват на работа, както следва:

За 2022 г. са набавени допълнително от всички регионални библиотеки общо над 172 хил. бр. библиотечни документа, което е около 1,5 % от общия библиотечен фонд. Наблюдава се еднакъв процент на обновяване на библиотечния фонд за всички 27 регионални библиотеки в страната, като процентът варира от 1 до 3 %.

Броят на абонираните периодични издания варират от 34 бр. до 626 бр. Средният брой периодични издания за една библиотека е 130 бр.

Заетите библиотечни документи за 2022 г. са общо в размер на 3,3 млн. бр. или 26,1 % от общия библиотечен фонд. Делът на заети библиотечни документи към брой регистрирани потребители в библиотеката е средно 5% за една библиотека, като 11 регионални библиотеки са над средното ниво или 40% от общия брой библиотеки.

Регистрираните потребители в регионалните библиотеки са близо 210 хил. бр., като средно за една библиотека са над 7 хил. броя. При направена съпоставка на регистрирани потребители за регионална библиотека към брой население на съответната община се установява приблизително еднакво съотношение на регистрираните потребители към общия брой население на общината. Осредненото съотношение на регистрирани потребители към брой население за страната е 4 %.

Посещенията на регионалните библиотеки за 2022 г. са общо 3 млн. бр. или 250 хил. бр. на месец. Средно за една библиотека месечно посещенията са над 9 хил. броя. Делът на посещенията на един регистриран потребител годишно е 24 бр. посещения. Шест (или 22%) от 27 регионални библиотеки имат над средния брой посещения на 1 регистриран потребител.

Броят на заети документи от 1 потребител годишно е средно в размер на 24 бр., като 12 регионални библиотеки са над средния размер за страната на брой заети документи или 44 %.

Общо предоставените информационни услуги (вкл. и онлайн) за 2022 г. от регионалните библиотеки са над 1 млн. броя. Наблюдава се голяма разлика между предоставените информационни услуги в отделните регионални библиотеки. Четири регионални библиотеки (15%) са предоставили над 20 хил. бр. информационни услуги, а 15 регионални библиотеки (55%) са с под 1 000 бр. предоставени услуги.

Дигитализираните документи общо за 2022 г. са в размер на 33 хил. бр. заглавия, като средно за една библиотека те са близо 1 200 бр. заглавия. Наблюдава се приблизително еднакво процентно съотношение (под 1%) на дигитализирани документи към определен бюджет за регионална библиотека.

Организираните културни събития от регионалните библиотеки за 2022 г. са близо 7 хил. бр. или средно 260 броя за една библиотека. 15 библиотеки (55%) имат

организираните културни събития под средното ниво, а 12 библиотеки (45%) са организирали събития над средното ниво.

Реализираните издания от регионалните библиотеки за 2022 г. са 149 бр., като 4 (15%) от регионалните библиотеки са реализирали от 10 до 55 броя издания, а останалите 23 библиотеки са реализирали средно по 3 издания.

През 2022 г. регионалните библиотеки са реализирали общо 109 проекта, като средно за библиотека са по 4 проекта за годината. Пет регионални библиотеки (19%) посочват над 7 реализирани проекта за 2022 година.

Читалища

Направеният в МФ анализ обхваща 3 262 броя читалища, които са 87 % от общия брой на регистрираните читалища в страната. За финансиране на читалищата, ежегодно държавата осигурява средства в размер на близо 100 млн. лв.

Субсидираните бройки за читалищата за 2022 г. са общо в размер на 7 773 бройки или средно за читалище възлизат на около 2,5 субс. бройки.

Дейността на читалищата беше оценена по девет показателя, които отразяват тяхната активност и обхват на работа. Едва 1 % от всички читалища са отчетели дейност по всички наблюдавани показатели. Двадесет процента от читалищата са реализирали дейност по 5 от показателите, 17 % по 6, 16 % по четири, 12 % по седем и 11 % по три от показателите. Прави впечатление, че 8 % или 267 от читалищата не отчитат дейност по нито един от наблюдаваните показатели, а са получили субсидия за дейността си.

Не се установи зависимост между обхвата на дейността и размера на получаваните средства. Този резултат налага извода, че дейността на този етап е обвързана единствено с отговорността и ангажираността за работа на заетите в читалищата лица, а не с размера на получаваните средства и броя на персонала в съответното читалище.

Дейността на читалищата като цяло не се планира системно в средносрочен план, няма информация за външните потребители, гражданите на населените места за обхвата на дейностите, няма възможност за информираност и за избор на активности, за участие в инициативи с цел популяризиране и информираност на обществеността. Едва процент-два от всички читалища декларират актуални интернет сайтове, адреси и други форми на възможност за запознаване с дейността им.

В едва 2 090 читалища (или 64% от общият им брой) се поддържат художествени състави за лица над 18 години, които включват ансамбли за народни песни и танци, певчески групи, младежки хорове, театрални състави, групи за автентичен фолклор, танцови състави, музикални състави и др. В около 957 читалища или 45 % от тези, в които има състави има по един художествен състав, в 1 127 читалища има под 10 броя състави или 54 % от читалищата, в които има такива състави.

В 1 514 (46 %) читалища има детски състави, в т.ч за народни песни и танци, различни детски певчески групи, детски хорове, балетни групи, театрални състави, групи, класове по различни музикални инструменти, групи по приложни занимания с природни материали, клубове по изобразително изкуство, компютърни занимания и други. В 708 читалища или 47 % от читалищата с детски състави има само по един художествен състав, в 800 читалища или 53 % между 5 и 10 състава.

Поддържаните в страната оркестри са 305 бр. и са в 235 броя читалища (7 % от общия брой читалища), като преобладаващо са фолклорни състави и оркестри за духовна музика.

В 1 056 (32 %) читалища се поддържат 3066 любителски школи. Основно това са школи за песни и танци, балет, художествена гимнастика, детски вокални групи и др. В

439 читалища или 42 % от читалищата с наличие на школи има по една школа, в 222 бр. читалища са по 2, а в 142 броя читалища има по 3 школи.

Образователни дейности се осъществяват в 1 556 читалища (48 %). Разнообразието от мероприятия включва срещи с писатели, художници, актьори, различни по вид и честота кръжоци, изложби, отбелязване на официални и народни празници и др. По експертна оценка с най-голяма активност са 406 читалища или 26% от читалищата, развиващи такива дейности. Други 567 читалища са заявили само по една дейност. Преобладаващ брой от читалищата са активни или сезонно, или само по време на ученически ваканции, а други организират само мероприятия по определен повод или празник. В 1 706 бр. или 52 % от читалищата не се поддържа образователна дейност.

В 2 863 читалища (88 %) се организират културни мероприятия. Провеждат се разнообразни по вид дейности: различни концерти и хорови фестивали, изложби, творчески работилници, курсове по музикални инструменти, танци и балет, литературни четения, представяне на книги и срещи с различни автори, лекции и беседи по социални, здравни и др. теми, участия в празници и събития. В преобладаващ брой читалища - 525 или 61% от обхвата на тези, които организират мероприятия, броят на последните и едва от 2 до 5 годишно, в 773 читалища са от 6 до 10 годишно, в 543 – от 11 до 15 годишно, в 331 – от 16 до 20, в 301 – от 21 до 30, и само в 315 или 11 % от тази група читалища има между 31 до 147 мероприятия годишно.

В 943 читалища (29 %) не са участвали в културни мероприятия в страната, 1 157 читалища (35 %) имат между 1 и 5 участия, 651 читалища (20 %) имат между 6 и 10 броя участия, 357 читалища (11%) са с между 11 и 20 участия и 147 читалища (или 5%) имат между 21 и 100 участия през годината.

В 350 читалища (11 %) са имали участие в различни в мероприятия в чужбина. 205 читалища са с по едно участие, а 2912 читалища (или 89 %) са без участие по различни причини, най-вече финансови.

В 2 657 бр. (81 %) читалища в страната разполагат с библиотеки, а останалите 605 (19 %) заявяват, че нямат библиотеки. В редица читалища няма регистрирани читатели, но съществува библиотечен фонд, който се заема без регистрация. В много библиотеки обслужените потребители са регистрирани като брой преминали, други като ползватели на читалнята и такива с постоянен абонамент. Читалищата реализират и други дейности, но са слабо застъпени, като например: заемане на книги за дома, ползване на справочна литература, изготвяне на тематични и информационни справки, копирни и компютърни услуги, достъп до интернет, съдействие при търсене на информация и при изготвяне и попълване на документи, информация за културни събития.